

I. Sklyaruk, PhD in Economics, Assistant
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

IMPROVEMENTS IN ACCOUNTING OF BREWERIES' PROFIT

The peculiarities of formation of the profit of breweries, taking into account the specifics of the production process and business peculiarities were identified. There were found out the specificity of calculation of the expenses, considering the norms of the technological process, the duration of the operating cycle and the specifics of the production of beer and non-alcoholic products, which determine the methodology of formation of the prime price of the products and the price of its sale. The expediency of using the method for phases (with semi-ready and not semi-ready option) method of calculation of the semi-finished products of own production there was proved. The irrelevance of using Account 44 "Undistributed profit (uncovered loss)" according to its purpose under the current Plan of accounts is shown. The model of using the profit based on the proposed sub-accounts was built and the example of their use was shown.

Keywords: accounting, revenue, expenses, semi-finished products, profit, distribution and use of the profit, accounting model.

УДК 338.46: 339.56
JEL F 13

А. Старостіна, д-р екон. наук, проф.,
І. Проценко, асп.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ОСНОВНІ ФАКТОРИ ТРАНСФОРМАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО РИНКУ ПОСЛУГ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Визначено передумови трансформації світового ринку послуг в сучасних умовах розвитку глобалізації. Виокремлено основні фактори трансформації міжнародного ринку послуг на сучасному етапі розвитку світового господарства. Досліджено ступінь впливу світового ринку послуг на зростання продуктивності економіки. Проаналізовано особливості нарощення експортного потенціалу країн, що розвиваються у міжнародній торгівлі послугами. Визначено характерні риси предметної структури сучасного світового ринку послуг.

Ключові слова: послуги; фактори; трансформація; лібералізація; конкурентоспроможність.

Постановка проблеми. Макроекономічні закономірності структурних змін в узагальненому вигляді включають ряд зрушень в національних економічних системах і світовій економіці, взагалі. Різко скорочується частка і роль галузей матеріального виробництва як у валовому внутрішньому продукті, так і в структурі зайнятості населення. Відбувається зростання продуктивності праці в промисловості, що зумовлює скорочення чисельності зайнятих у галузях матеріального виробництва. Відбувається зсув на користь сектору послуг, разом зі зростанням рівня життя змінюється структура виробничого та особистого споживання. Головною причиною стрімкого розвитку сфери послуг в сучасних економічних реаліях є глибокі перетворення в системі суспільних потреб: ускладнення техніки, технологій, структури виробництва, зростання життєвого рівня населення та його соціальної активності, підвищення освітнього і культурного рівня людей. Ці тенденції універсальні і властиві всім країнам, але реалізуються вони в міру становлення та розвитку внутрішніх передумов, що знаходяться в прямій залежності від рівня економічного розвитку країни, в результаті чого, формуються особливості розвитку світового ринку послуг, як за предметною складовою, так і національною ознакою, що і визначає актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. З огляду на зростання ролі сфери послуг у світовій економіці, проблемам її становлення та розвитку присвячені праці закордонних та вітчизняних науковців, серед яких: Ф.Котлер, М. Портер, Б. Рендер, Брю Стенлі Л., К. Хаксевер, А. Булатов, Н. Даниленко, Р.О. Заблоцька, О.Каніщенко, Ю.Коваленко, О.П. Киреева, В. Козик, А. Мазаракі, Ю. Макогон, В. Мочерний, А.П.Румянцев, О.А. Старостіна, Т.Циганкова, А.С. Філіпенко, П. Шимко, О.І. Шнирков.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Зважаючи на численні дослідження питань розвитку світового ринку послуг, водночас слід відзначити, що з огляду на динамізм та особливості функціонування даної сфери, питання визначення факторів та тенденцій розвитку міжнародного ринку послуг залишаються актуальними і в контексті трансформаційних змін світогос-

подарських відносин. Проте, зважаючи на динамізм розвитку міжнародного ринку послуг, та недостатності висвітлення окреслених питань у сучасній науковій літературі, потребують особливої уваги виокремлення факторів його сучасної трансформації та визначення особливостей розвитку експортного потенціалу сфери послуг у країнах, що розвиваються.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення основних факторів трансформації міжнародного ринку послуг в сучасній економіці. Основними завданнями дослідження виступають: визначити передумови сучасної трансформації міжнародного ринку послуг; виявити основні фактори розвитку міжнародного ринку послуг в контексті сучасних тенденцій розвитку світового господарства; дослідити міру впливу міжнародної торгівлі послугами на продуктивність економіки; проаналізувати; визначити значення розвитку світового ринку послуг у зростанні конкурентоспроможності національних економік.

Виклад основного матеріалу. Однією з важливих сторін тривалої еволюції сфери послуг є залучення її галузей у систему світогосподарських зв'язків. Особливе значення для послуг мала політика лібералізації зовнішньоекономічних відносин, реалізована як у багатьох країнах, так і в рамках міжнародних економічних об'єднань і організацій, насамперед СОТ, ОЕСР, ЄС. Не менш сильним прискорювачем інтеграції послуг у світове господарське простір стала науково-технічна революція і в першу чергу стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій. З позицій глобалізації сфери послуг принципове значення має делегалізація виробництва послуг, в результаті чого багато видів послуг відриваються від національного ґрунту, набуваючи здатності брати участь у торгових угодах на зовнішніх ринках. В результаті обміну нематеріальними цінностями зростають масштаби і прискорюється динаміка міжнародної дифузії наукових знань, передових технологій, виробничого досвіду, ефективних організаційно-управлінських моделей. Чималий внесок вносить міжнародний обмін послугами в гуманітарний прогрес: з поліпшенням умов доступу споживачів до високоякісних послуг сфер освіти, охорони здоров'я, культури і прове-

дення дозволля підвищується якість життя, йде взаємозбагачення культур народів.

Найважливіша закономірність еволюції сфери послуг полягає в тому, що вона розвивається не в ізоляції від матеріального виробництва, а в інтеграції цих видів діяльності, і від глибини інтеграції залежить ефективність сучасного господарства. Динаміку розвитку сфери послуг визначає ряд довготривалих основоположних чинників економічного характеру, зокрема, формування в системі суспільного розподілу праці самостійних ланок, що спеціалізуються на виробництві послуг споживчого призначення. Крім того, у складі споживчих витрат населення збільшується частка витрат на послуги. Ще більш динамічно зростає потреби в послугах з боку виробництва, і витрати такого роду стали у всіх галузях великою статтею загальних витрат бізнесу. Традиційні види витрат на сировину, матеріали, транспорт і зв'язок всюди істотно доповнюються витратами на маркетинг, рекламу, менеджмент, інформаційні та комп'ютерні послуги, консалтинг різного профілю, страхування, послуги по зв'язках з громадськістю і т. д.

Глибокий та багатопланий вплив на сферу послуг справила великомасштабна структурно-технологічна перебудова виробництва в розвинених країнах. Світова економічна криза 2008-2010 рр., яка найсильніше вразила традиційні галузі промисловості, прискорила перехід від індустріальної до постіндустріальної моделі економіки, в основі якої лежать високо-технологічні галузі промисловості та сфери послуг. У кризовій ситуації до того ж різко зросли потреби про-

мислових компаній у високоякісних ділових послугах, які сприяють вирішенню численних проблем реструктуризації, збутових, організаційно-управлінських, структурних, впровадження технологічних інновацій та підвищення ефективності. Прагнення ТНК розвинути країни до експансії за межі країни базування супроводжувалося активним зростанням ПІІ у сферу послуг і розширенням фінансової, страхової, освітньої, телекомунікаційної, інформаційної та інших інфраструктур. Подібна стратегія ТНК спровокувала випереджаючі темпи розвитку такого способу надання послуг, як "комерційна присутність" (в сучасній економіці більше половини послуг поставляється саме таким чином).

У сучасних умовах сфера послуг утворює ядро постіндустріальної економіки і в багатьох аспектах визначає її основні макроекономічні параметри. У більшості країн збільшуються обсяги виробництва сфери послуг, частка в структурі ВВП, зростає кількість зайнятих, розвивається міжнародна торгівля послугами. Послуги перетворилися в головний сектор економічної активності і джерело зайнятості у світовій економіці. З сектором послуг багато в чому пов'язаний і процес зростання продуктивності праці. Розвиток послуг, особливо інфраструктурних та інформаційно-комунікаційних, робить помітний внесок у зростання продуктивності праці в масштабах всієї економіки, оскільки послуги є важливими компонентами виробництва інших товарів та послуг. Таким чином, можемо виокремити ряд структурують чинників та факторів трансформації світового ринку послуг на сучасному етапі (таблиця 1).

Таблиця 1. Основні фактори трансформації міжнародного ринку послуг на сучасному етапі розвитку світового господарства

Рушійні сили міжнародної торгівлі послугами	Основні фактори зростання міжнародного ринку послуг	Сфера послуг, розвитку якої сприяє фактор
Наявність якісного людського капіталу	Підвищення ролі знань і ділових навичок як джерела отримання прибутку	Ділові, управлінські, професійні та освітні послуги
Інвестиції в нематеріальні активи	Приватизація / дерегулювання / аутсорсинг	Фінансові, ділові послуги
Ефективність внутрішнього регулювання	Зростання міст і урбанізація	Усі види послуг
Розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури	Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій	Інформаційні, телекомунікаційні, ділові послуги
Якість інституційного середовища	Застосування інновацій в секторі послуг, що призвело до здешевлення послуг завдяки ефекту економії на масштабі, кращого розуміння потреб клієнтів, застосування результатів наукових досліджень, міжнародного створення послуг.	Транспортні, ділові, телекомунікаційні, туристичні послуги
Національна політика в сфері міжнародної торгівлі послугами	Зростання частки послуг що мають багатонаціональне походження	Усі види послуг

* Джерело: складено автором.

Після світової фінансової кризи на секторі послуг, як можливому джерелі економічного зростання, стали ще більше акцентувати увагу. Державна політика країн, що постраждали від кризи спрямована, в основному, на коригування торговельного балансу та стосується, здебільшого, лише фіскальної, грошово-кредитної та валютної політики, хоча структурні реформи, у тому числі в сфері послуг, мають значний потенціал у врегулюванні зазначених проблем.

Відзначимо, що розвиток сфери послуг має потужний вплив на зростання продуктивності економіки, зокрема, сприяє підвищенню конкурентоспроможності як товарів, так і послуг на міжнародному ринкові. Нині економічний розвиток все більше залежить від доступу до високоякісних послуг, таких як, наприклад, інформаційно-телекомунікаційні, транспортні, фінансові та інші послуги. Так, телекомунікації мають вирішальне значення для поширення та передачі знань; транспортні послуги впливають на вартість переміщення товарів і

рух робочої сили не лише в межах країн, а й за кордон; фінансові послуги впливають на перетворення заощаджень в інвестиції і їх ефективний розподіл; професійні послуги, такі як бухгалтерський облік, юридичні, інжинірингові та консалтингові послуги скорочують трансакційні витрати, пов'язані з функціонуванням фінансових ринків та виконанням контрактів. Медичні та освітні послуги також є надзвичайно важливими, з огляду їх впливу на якість людського капіталу.

В контексті даного дослідження важливо відмітити, що питання впливу сектору послуг на розвиток економіки загалом, вже досить давно перебувають у центрі наукових інтересів закордонних дослідників. Варто відзначити деякі з наукових праць, де стверджується, що зняття бар'єрів щодо іноземних постачальників послуг підвищує продуктивність переробних галузей і сільсько-го господарства, а також галузей в самій сфері послуг [4;5]. Основна ідея цих робіт полягає в тому, що постачальники послуг підвищують продуктивність користува-

ців послуг в переробних галузях, сільському господарстві і в самій сфері послуг. Міжнародні постачальники послуг відіграють особливо важливу роль у підвищенні сукупної продуктивності факторів виробництва, оскільки вони приносять з собою технології або досвід, який впроваджується в місцевий процес виробництва. Одним з висновків згаданих теоретичних робіт є також той факт, що вітчизняні фірми теж, як правило, підвищують сукупну продуктивність факторів виробництва, оскільки поліпшений доступ до постачальників послуг (отриманий в результаті лібералізації) дозволяє фірмам користуватися послугами, що найкраще задовольняють їх потреби. Однак, допуск на ринок іноземних постачальників послуг дуже важливий також і тому, що вони потенційно є важливішим джерелом нових видів послуг, а пропоновані ними послуги, скоріше за все, будуть значно відрізнятися від вітчизняних, тим самим збільшуючи продуктивність підприємств-користувачів.

Ряд досліджень з використанням статистичних даних мікрорівня вказують на існуючу залежність між підвищенням доступності послуг і зростанням продуктивності, був встановлений позитивний зв'язок між сукупною продуктивністю факторів виробництва переробних фірм і лібералізацією сфери послуг. Аналіз впливу лібералізації торгівлі у сфері послуг Чеської Республіки, проведений на основі даних про діяльність майже десяти тисяч фірм переробної промисловості в період з 1998 року по 2003 рік, виявив позитивний вплив даного процесу на сукупну продуктивність вищезазначених фірм. Цей зв'язок міцніший у тих підприємств, які користуються послугами більш інтенсивно [1, с.140].

В той же час, дослідники Фернандес А. і Паунов К. виявили, що зв'язки між постачальниками послуг, куди були направлені прямі іноземні інвестиції, та їх споживачами в переробних галузях, пояснюють майже 5 % зростання продуктивності переробних галузей у Чилі [3, с. 309]. Також, на основі аналізу даних більш ніж 1000 фірм з десяти африканських країн, було виявлено статистично значимий позитивний зв'язок між їх продуктивністю і продуктивністю ряду галузей сфери послуг [2, с. 581].

Таким чином, лібералізація сфери міжнародної торгівлі послугами сприяє економічному зростанню, втім залежність між зростанням обсягів експорту послуг та лібералізацією послуг є дещо слабшою. Лібералізація торгівлі є необхідною, але не достатньою умовою, так як сама по собі вона не може дати потужного імпульсу для зростання експорту послуг. Лібералізація не приводить до автоматичного зростання підприємницької активності, не підвищує кваліфікацію кадрів і не зміцнює потенціал управління, необхідні для зростання обсягу експорту послуг. Щоб забезпечити інвестиції в інфра-

структуру та освіту, а також виявити можливі прояви ринкової неефективності, такі як відсутність інформації та прозорості необхідна державна підтримка.

Лібералізація і розширення співпраці в галузі торгівлі послугами є надзвичайно важливим аспектом економічного зростання деяких регіонів світу (наприклад Південно-Східна Азія). З 1990 року до 2012 року частка сектору послуг у ВВП в розвинених країнах зростає з 65 % до 74 %, а в країнах, що розвиваються з 45 % до 51 %, станом на 2012 рік, частка сектору послуг становила близько 2/3 ВВП світу. На цей сектор в даний час припадає більше 74 % зайнятості в розвинених країнах, близько 37 % в країнах, що розвиваються і майже 44 % зайнятості в усьому світі [8].

Основним трендом розвитку світового ринку послуг в останній час було зростання значення країн, що розвиваються у виробництві, експорті та імпорті послуг. Протягом останніх двох десятиліть в деяких країнах, що розвиваються значно зросли доходи отримувані за рахунок експорту послуг, чисельність працівників в даному секторі та валютні надходження від експорту послуг. Зростання обсягів торгівлі послугами дозволяє нарощувати виробничий потенціал і розвивати торговельно-транспортну інфраструктуру. Маловитратні та високоякісні послуги дають позитивний ефект для економіки в цілому.

Експорт послуг з країн, що розвиваються стрімко зростає, з 1995 року середній приріст експорту становив 10,2 % на рік, у порівнянні з приростом імпорту послуг на 7,5 %. У результаті, ринкова частка країн, що розвиваються у світовому експорті послуг зростає з 22,1 % у 1995 році до 31,3 % у 2010 році. У останні 5 років (2007 – 2011 рр.), середній темп зростання експорту країн, що розвиваються зріс до 12,8 % на рік, незважаючи на глобальну рецесію [7].

Хоча, такі високі темпи зростання певною мірою пояснюються темпами зростання обсягу експорту послуг з Китаю, інші країни, що розвиваються, загалом, також демонструють темпи зростання вищі за середньосвітові. Крім того, в Азійських та Південноамериканських країнах, що розвиваються а також у найменш розвинених країнах темпи зростання обсягів експорту послуг прискорюються в останні роки (середньорічне зростання експорту послуг більше 13 % на рік). Найбільші експортери послуг серед країн, що розвиваються це Китай та Індія, 5- й і 6- й найбільший експортер у світі, їх частка у світовій торгівлі послугами становить 4,8 % і 3,5 %, відповідно [7].

Втім, значними експортерами послуг є невелике число країн, що розвиваються (в основному це Китай та Індія), хоча значним нереалізованим потенціалом володіють багато інших країн, що розвиваються (наприклад Африканські країни) (рис. 1).

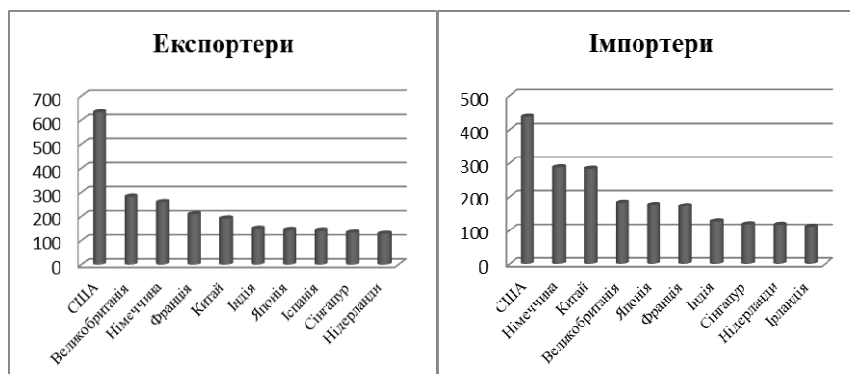

Рис. 1. Найбільші імпортери та експортери послуг в 2012 році, млрд. дол. США

* Джерело: складено автором на основі [7].

Слід особливо відзначити, що стати значущими постачальниками послуг вдалося лише небагатьом країнам: найбільшим постачальником послуг є Китай, за яким слідує Індія, Сінгапур і Гонконг, Китай. На найбільших експортерів з числа країн, що розвиваються в 2011 році припадало 70 % загального обсягу експорту послуг, з країн, що розвиваються. Протягом останнього десятиліття рівень концентрації експорту зріс, в 2000 році частка зазначених країн-експортерів становила лише 58 % [1].

Інші великі експортери з країн, що розвиваються це Таїланд, Малайзія і Бразилія (близько по 1 % світової торгівлі послугами), Філіппіни і Південна Африка (по 0,5 % світової торгівлі послугами) і Аргентина (0,4 % світової торгівлі послугами). До найбільших, на південь від Сахари, експортерів послуг (за винятком Південної Африки) відносяться Кенія, Маврикій, Ефіопія та Гана. Найбільш швидко зростаючими експортерами послуг за останні 5 років були Маврикій зі середньорічним зростанням експорту на 22,5 %, Філіппіни – 20,3 %, Пакистан – 18,8 %, Індія – 17,1 %, Бангладеш – 16,8 %, Малайзія і Бразилія – 14 %, Таїланд та Ефіопія – 10 %, Колумбія і Чилі – 9 % [7].

Значне зростання експорту з країн, що розвиваються справляє значний вплив на їх економічне зростання і процвітання. Втім, протягом останніх п'яти років, зростання обсягів експорту послуг з країн, що розвиваються був вище, ніж в середньому в світі. Однак, це досягнуто лише за рахунок 25 країн, у той час як решта країн, що розвиваються демонстрували темпи зростання нижчі ніж у середньому в світі.

В деяких країнах, що розвиваються сектор послуг перебуває на етапі формування, а в деяких вже є значні успіхи в даній сфері, їм вдалося стати значними експортерами туристичних, будівельних, транспортних, аудіовізуальних, комп'ютерних, інформаційних, ділових та професійних послуг. До того ж країни, що розвиваються експортують не тільки традиційні для себе послуги, такі як туризм, а й сучасні послуги, зокрема, з високим рівнем доданої вартості, наукомістких послуг, таких як комп'ютерних та інформаційних послуг та інших ділових послуг. Загалом серед країн, що розвиваються, країни Азії забезпечують близько 75 % обсягу торгівлі послугами, країни Африки, Латинської Америки і Карибського басейну, відповідно, 10 % і 15 % [8].

Зростанню обсягів міжнародної торгівлі послугами, в останні десятиліття, сприяв ряд факторів, включаючи значний прогрес в сфері інформаційно-комунікаційних технологій, підвищення міжнародної мобільності робочої сили та деякі інші соціально-економічні фактори (наприклад, демографічні зміни, зміни життєвого рівня населення, і т. д.). Досвід деяких країн, що розвиваються (Індія, Філіппіни, та деякі інші) показав, що надання професійних послуг може сприяти зростанню експорту та економічного розвитку, стати джерелом створення багатства. Тим не менше, більшість країн, що розвиваються стикаються зі значними проблемами в реалізації потенціалу виробництва послуг як джерела економічного зростання.

Трьома найважливішими видами послуг є туристичні, транспортні та ділові послуги, на які припадає понад 70% світового експорту послуг. До ділових послуг належать найрізноманітніші види діяльності, у тому числі юридичні, рекламні, консалтингові, бухгалтерські послуги та послуги, пов'язані з проведенням НДДКР. Разом з комп'ютерними та інформаційними послугами ділові послуги перетворюються на найдинамічніший вид економічної діяльності. Країни, що розвиваються, станом на 2011 рік, мають досить високу частку на світовому ринкові будівельних і туристичних послуг (близько

40 %), а також, головним чином завдяки Індії, комп'ютерних та інформаційних послуг (близько 30 %), до того ж ці часки продовжують зростати [8].

Україна також є учасником світового ринку послуг, хоча за масштабами міжнародної торгівлі послугами значно поступається як розвинутим країнам, так і країнам, що розвиваються. Так, у 2012 році обсяг експорту послуг становив 13,5 млрд. дол. США, скоротившись у порівнянні з 2011 роком на 1,9 %. Обсяг імпорту послуг склав 6,7 млрд. дол. США, збільшившись порівняно з 2011 роком на 7,6%. Позитивне сальдо України в торгівлі послугами склало 6,8 млрд. дол. США (в 2011 р. – також позитивний 7,6 млрд. дол. США). На формування позитивного сальдо вплинули окремі види послуг: трубопровідного транспорту (позитивне сальдо 3247,3 млн. дол. США), морського (відповідно 1040,8 млн. дол. США), залізничного (945,1 млн. дол. США), повітряного (872,1 млн. дол. США), різні ділові, професійні та технічні послуги (821,3 млн. дол. США), допоміжні транспортні (510,2 млн. дол. США) і комп'ютерні (497,8 млн. дол. США) послуги. Структура українського експорту послуг протягом тривалого часу залишається незмінною, і в 2012 році найбільші обсяги припадали на транспортні послуги, які займали 63% від загального обсягу експорту (за рахунок наданих послуг трубопровідного та залізничного транспорту), і різні ділові, професійні та технічні послуги – 14 % (за рахунок обсягів у галузі сільського господарства, видобутку корисних копалин, переробки продукції на місцях). При цьому протягом 2011-2012 рр. щоквартально зростали обсяги наданих комп'ютерних послуг, зокрема послуг, пов'язаних із створенням програмного забезпечення та послуг з обробки даних. У 2012 році порівняно з 2011 роком обсяги комп'ютерних послуг збільшилися на 49,3 % (на 262,2 млн. дол. США). Також спостерігалось зростання обсягів експорту допоміжних транспортних – на 22,3 % (118 млн. дол. США) та туристичних послуг – на 25,6 % (116,7 млн. дол. США) [6].

У порівнянні з 2011 роком імпорт послуг збільшився на 471,1 млн. дол. США, в тому числі, за рахунок зростання обсягів на 23,1 % отриманих туристичних послуг, державних послуг, які не віднесено до інших категорій – на 20,4 %, будівельних – на 66,6 %, інших ділових послуг – на 25,1 %, комп'ютерних – на 22,4 %, морського транспорту – на 35,8%, допоміжних транспортних послуг – на 43,6 % та залізничного транспорту – на 6%. Одночасно зменшилися обсяги імпорту різних ділових, професійних та технічних послуг – на 6,3 % та послуг повітряного транспорту – на 7,2% [6].

Зовнішньоторговельні операції послугами проводилися з партнерами з 230 країн світу. Основною країною – партнером в експорті послуг залишається Росія, на частку якої припадає 39,7 % від загального обсягу експорту, в той же час збільшилися обсяги експорту послуг до Казахстану – на 13,9 %, Туркменістан – на 13 %, Азербайджан – на 35,1 % і Узбекистан – на 54,1 %. Імпорт послуг, отриманих з країн СНД, склав 18,5 % загального обсягу імпорту послуг, з країн Європейського Союзу – 54,7 %. Зросли обсяги послуг, надані Кіпром – на 10 %, Німеччиною – на 17,7%, Великобританією – на 7,9 %, Туреччиною – на 5,1 % і Польщею – на 23,4 %. При цьому зменшилися обсяги імпорту послуг, отримані від Віргінських островів – на 39,2 %, США – на 9,6 % і Франції – на 12% [6].

Таким чином, ефективність і конкурентоспроможність сектору послуг є важливою передумовою загальної конкурентоспроможності та зростання економіки, оскільки послуги вкрай важливі для будь економічної активності, в тому числі і для промислового виробництва

тва. Торгівля послугами відкриває можливості до збільшення зайнятості і добробуту населення, стрімко зростає питома вага послуг у світовій торгівлі. Деяким країнам, що розвиваються вдалося отримати відчутні вигоди від реалізації свого потенціалу в нових областях, в яких вони мають порівняльні переваги, у тому числі в секторі ділових послуг, які нині мають високий попит на світовому ринку.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, можемо підсумувати, що поштовхом до динамічного розвитку сфери послуг послужило кілька факторів, а саме: перехід від постіндустріального суспільства до суспільства споживання з очевидною переорієнтацією на різноманітні і все зростаючі потреби споживачів. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та науково-технічний прогрес сприяв створенню сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій, універсальних за своєю суттю. Нові технології не тільки поширилися на сферу послуг, але й стали основою для виробництва багатьох видів нематеріальних продуктів, значно скоротили витрати часу і простору, стали ключовим фактором у швидкості передачі інформації, прийняття рішень, можливості кооперації і торгівлі. Перспективи подальших досліджень в

даному напрямі стосуватимуться виявленню тенденцій розвитку сфери послуг серед груп країн та регіонів та участі України у міжнародній торгівлі послугами.

Список використаної літератури:

1. Arnold, Jens M., Beata S. Javorcik, Aaditya Matoo, 2011. Does Services Liberalization Benefit Manufacturing Firms: Evidence from the Czech Republic. *Journal of International Economics*, 85 (1), pp.136–146.
2. Arnold, Jens, Aaditya Mattoo, Gaia Narciso, 2008. Services Inputs and Firm Productivity in Sub-Saharan Africa: Evidence from Firm Level Data. *Journal of African Economies*, 17 (4), pp.578–599.
3. Fernandes, Ana M., Caroline Paunov, 2012. Foreign direct investment in services and manufacturing productivity: evidence for Chile. *Journal of Development Economics*, 97 (2), pp.305–321.
4. Markusen, James R., Venables A., 1998. Multinational Firms and the New Trade. *Journal of International Economics*, 46, pp.183–204.
5. Markusen, James R., 1990. Derationalizing Tariffs with Specialized Intermediate Inputs and Differentiated Final Goods. *Journal of International Economics*, 28, pp.375–384.
6. Статистична інформація Державного комітету статистики України // Державний комітет статистики України: [сайт]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. Indicators // Світовий Банк: [сайт]. – Режим доступу: <http://data.worldbank.org/indicator>.
8. International trade and market access data // Світова організація торгівлі: [сайт]. – Режим доступу: http://www.wto.org/english/res_e/status_e/status_e.htm.

Надійшла до редакції 11.10.13

А. Старостина, д-р екон. наук, проф.,
И. Проценко асп.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ОСНОВНЫЕ ФАКТОРЫ ТРАНСФОРМАЦИИ МЕЖДУНАРОДНОГО РЫНКА УСЛУГ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ РАЗВИТИЯ МИРОВОГО ХОЗЯЙСТВА

Определены предпосылки трансформации мирового рынка услуг в современных условиях развития глобализации. Выделены основные факторы трансформации международного рынка услуг на современном этапе развития мирового хозяйства. Исследована степень влияния мирового рынка услуг на рост производительности экономики. Проанализированы особенности наращивания экспортного потенциала развивающихся стран в международной торговле услугами. Определены характерные черты предметной структуры современного мирового рынка услуг.

Ключевые слова: услуги; факторы; трансформация; либерализация; конкурентоспособность.

A. Starostina, Doctor of Sciences (Economics), Professor,
I. Protsenko, PhD Student
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

KEY FACTORS OF TRANSFORMATION OF THE INTERNATIONAL MARKET AT THE PRESENT STAGE OF GLOBAL ECONOMY

The main conditions of transformation of the world market in modern conditions of globalization are determined. The main transformation's factors of the international services market at the present stage of the world's economy development are singled out. The impacts of the global market for the growth of productivity are investigated. The features for increase of export potential of developing countries in international trade in services are explored. The main characteristic features of the subject structure of the modern world market are showed.

Keywords: services; factor; transformation; liberalization; competitiveness.

УДК 657.9
JEL C 13

С. Травінська, асп.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

СПРАВЕДЛИВА ВАРТІСТЬ – ДОСТОВІРНИЙ ТА ПРАВДИВИЙ МЕТОД ОЦІНКИ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В статті досліджено сутність категорії "оцінка" в науковій літературі та нормативно-правових документах; розглянуто види оцінок у вітчизняній та міжнародній практиці; визначено сутність та необхідність застосування оцінки за справедливою вартістю щодо зобов'язань; розроблено методіку оцінки справедливої вартості зобов'язань згідно МСФЗ; рекомендовано методи оцінки окремих видів поточних зобов'язань в бухгалтерського обліку.

Ключові слова: оцінка; поточні зобов'язання; види оцінок; справедлива вартість; методика оцінки справедливої вартості; теперішня вартість; історична собівартість.

Постановка проблеми. Питання щодо оцінки поточних зобов'язань є досить актуальним, оскільки забезпечує правильне їх відображення у реєстрах бухгалтерського обліку та фінансової звітності. А це дозволяє визначити максимальний обсяг залучення позикових коштів, оцінити вартість залученого капіталу, а також визначити основний склад кредиторів підприємства та забезпечити своєчасні розрахунки з ними.

На сьогодні бухгалтерський облік та фінансова звітність не лише фіксують господарські операції, а й виступають основою, на підставі якої приймаються рішення про майбутні дії по відношенню до певного підприємства, а саме:

- щодо інвестування нових проектів, покращення існуючих потужностей;
- щодо доцільності та ефективності строків надання певного виду фінансування проектів у майбутньому.

© Травінська С., 2013